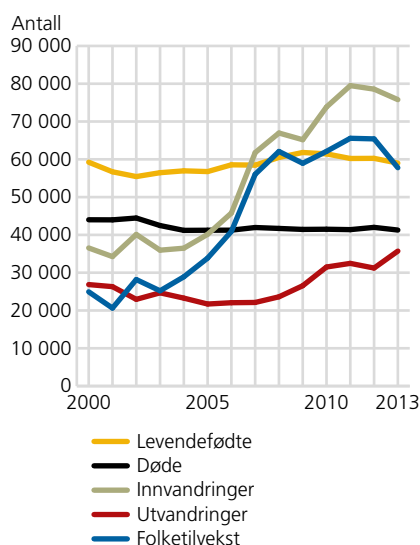

Folkeveksten er høy, men avtar noe

Siden midten av 2000-tallet har Norge opplevd en svært høy befolkningsvekst, og vi rundet 5 millioner innbyggere i 2012. Folketallet har økt med 531 600 personer fra 2004 til 2014, som tilsvarer vekst på nesten 12 prosent. Hovedårsaken til at befolkningen økte så kraftig, er den store innvandringen fra Øst-Europa etter utvidelsen av EU. Stor etterspørsel etter arbeidskraft gjør Norge til et attraktivt land å søke arbeid i. Frukbarheten har også vært høy, og levealderen økte i denne perioden. Det er nå flere tegn på at denne veksten bremses noe opp.

Espen Andersen

Figur 1. Utviklingen i folkemengden

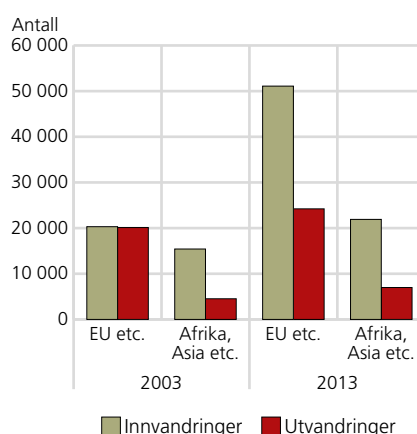

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Ved inngangen til 2014 var det 5 109 100 bosatte i Norge, 57 800 flere enn året før. Dette innebærer en vekst i folketallet på 1,1 prosent i forhold til 2013. Selv om befolkningsveksten i 2013 var høy, var det den laveste siden 2006.

For første gang på mange år har vi altså indikasjoner på at veksten avtar noe, men om dette er starten på en varig trend, er for tidlig å si (se figur 1).

Figur 2. Antall inn- og utvandring til Norge

¹ EU etc. inkluderer EU/EØS, USA, Canada, Australia og New Zealand. Afrika, Asia etc. inkluderer Asia, Afrika, Latin-Amerika, Oseania unntatt Australia og New Zealand, og Europa utenom EU/EØS.

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Innvandring er hovedårsaken til befolkningsveksten

I 2013 innvandret det 75 800 personer til Norge. Dette er 3 700 færre enn 2011, som er året som hadde flest innvandring. På den annen side utvandret det 35 700 personer, som var 4 500 flere enn i 2012. At færre innvandret og flere utvandret, førte til at nettoinnvandringen (innvandring minus utvandring) gikk ned. Likevel sto nettoinnvandring for 69 prosent av befolkningsveksten. I 2013 ble det foretatt en opprydding i Det sentrale folkeregister (DSF) der personer som har flyttet

fra landet for flere år siden uten å melde i fra, ble fjernet fra registeret. Hvor stor del av utvandringene som kan tilskrives denne oppryddingen, er usikkert, men det bidro til at antall utvandrere i 2013 ble noe høyere enn reelt.

Utvidelsen av EU i 2004 og 2007 ga innbyggerne i ti land i Øst-Europa tilgang til arbeidsmarkedet i alle EØS-land. I første omgang var det særlig polske arbeidere som kom til Norge for å jobbe. En følge av dette er at innvandringen fra Europa har økt kraftig de siste ti årene, mens den har vært relativt uendret for innvandring fra resten av verden (se figur 2).

Polske statsborgere er fortsatt den største gruppen som innvandrer til landet, etterfulgt av personer fra Litauen og Sverige. Innvandringen fra disse landene har gått noe ned i 2012 og 2013. Det var blant annet en betydelig nedgang i antall svenske statsborgere som innvandret i 2012. Noe av denne nedgan-

Espen Andersen er statsviter og rådgiver i Statistisk sentralbyrå, Seksjon for befolkningsstatistikk. (espen.andersen@ssb.no)

gen kan forklares med at nye regler for pendling mellom Norge og Sverige ble innført i 2011. Innvandrere med filippinsk statsborgerskap er den største gruppen utenfor EU, etterfulgt av somaliske og eritreiske statsborgere. På tiendeplass ligger spanske statsborgere.

Som en følge av den økonomiske krisen i deler av Sør-Europa har innvandringen fra dette området steget betydelig de siste årene. Det flyttet 1 500 spanske statsborgere til Norge i 2013, som er mer enn en firedobling av antallet som kom før finanskrisen i 2008. Samtidig er det viktig å understreke at antallet som innvandrer fra Spania, fortsatt er lavt selv om innvandringen har hatt en relativt sett kraftig vekst på få år (se figur 3).

Litauere har stått for den største prosentvise veksten i innvandringen de siste ti årene. Det innvandret 21 ganger så mange fra Litauen i 2013 som det gjorde for ti år siden, mens den tilsvarende veksten for polakker var 19 ganger. For svensker var den prosentvise veksten i perioden mer beskjeden, kun en fordobling. Blant annet som en følge av felles nordisk arbeidsmarked har det i lang tid vært stor utveksling av arbeidskraft mellom Norge og Sverige.

Arbeid viktigste innvandringsgrunn

I 2013 innvandret det 54 400 personer til Norge fra land utenfor Norden. Det er 2 200 færre enn i 2012, som var et rekordår. Arbeidsinnvandringen gikk mest ned, men arbeid var fortsatt den vanligste innvandringsgrunnen (se tekstboks om datagrunnlaget). 23 500 personer, eller 43 prosent av alle ikke-nordiske statsborgere som innvandret i løpet av 2013, hadde arbeid som innvandringsgrunn. En tredjedel kom på grunn av familiegjeningforening eller ekteskap, mens 13 prosent kom på grunn av flukt. 11 prosent innvandret på grunn av utdanning.

Mangfold blant innvandrerne

Den økende andelen personer med innvandrerbakgrunn i befolkningen har gjort at Norge har blitt et mer sammensatt samfunn. Arbeid, familie, kjærlighet, krig, fattigdom, forfølgelse og utdanning er noen av de mange ulike årsakene til at mange velger å forlate hjemlandet og bosette seg i et annet land. Siden årsakene er så mange og sammensatte, betyr det også at innvandrere er en mangfoldig og uensartet gruppe.

Datagrunnlaget

Befolkningsstatistikken er laget fra data i Statistisk sentralbyrås statistiske befolkningsregister (BeReg).

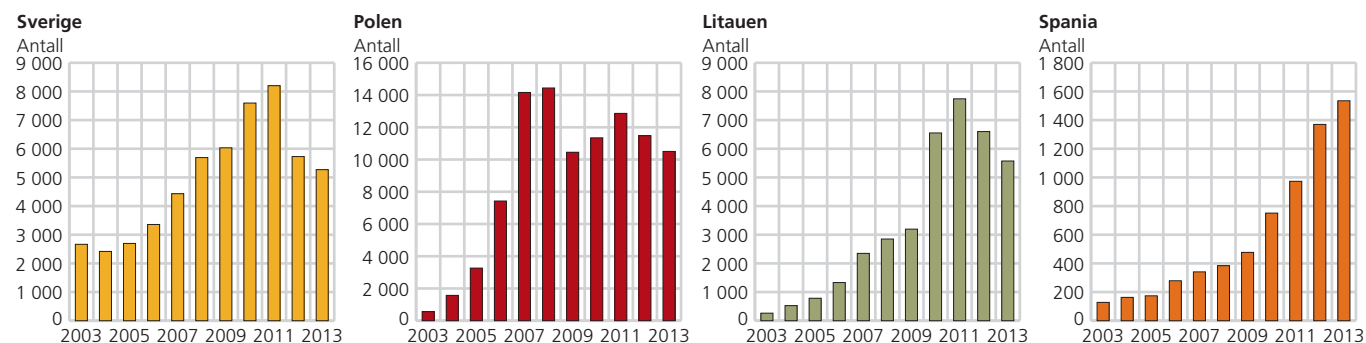
Statistikken om innvandringsgrunn omfatter innvandrere med ikke-nordisk statsborgerskap som innvandret til Norge for første gang.

Begreper

Innvandrere er personer som er bosatt i Norge, men som er født i utlandet av to utenlandsfødte foreldre og har fire utenlandsfødte besteforeldre.

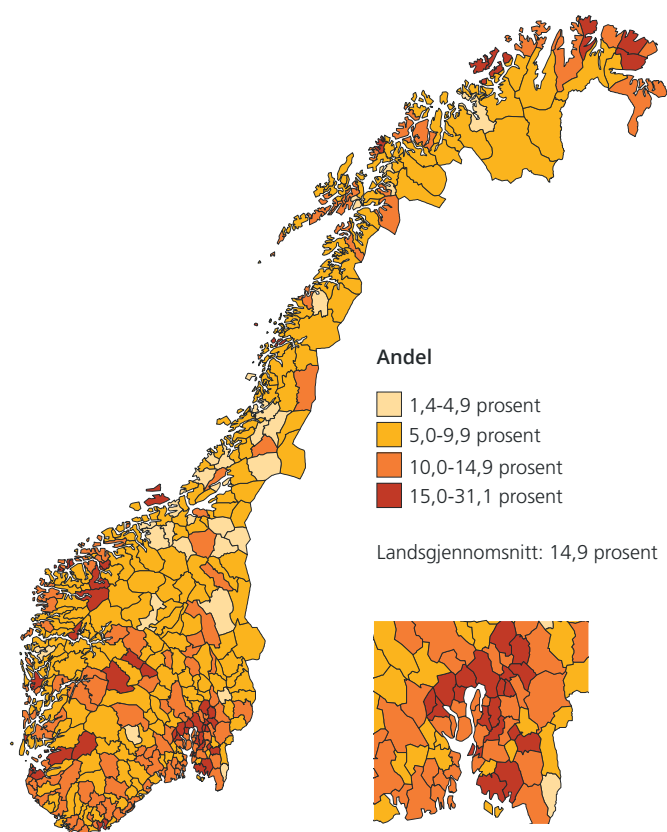
Norskfødte med innvandrerforeldre er personer som er født i Norge av to foreldre som er født i utlandet, og som i tillegg har fire besteforeldre som er født i utlandet.

Figur 3. Antall innvandringer med statsborgerskap fra Sverige, Polen, Litauen og Spania¹

¹ Figurene har ulike skala. Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Figur 4. Innvandrere og norskfødte med innvandrerbakgrunn, i prosent av totalbefolkning i kommunen. 1. januar 2014

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå. Kartdata: Kartverket.

Kommunenes sentralitet

Sentrale kommuner omfatter et tettsted på minst 50 000 innbyggere som har funksjon som landsdelssenter, eller som ligger innenfor 75 minutters (for Oslo 90 minutters) reisetid til et slikt tettsteds sentrum.

Noe sentrale kommuner omfatter et tettsted med folketall mellom 15 000 og 50 000, eller som ligger innenfor 60 minutters reisetid til et slikt tettsteds sentrum.

Mindre sentrale kommuner omfatter et tettsted med folketall mellom 5 000 og 15 000, eller som ligger innenfor 45 minutters reisetid til et slikt tettsteds sentrum.

Minst sentrale kommuner omfatter ikke noen av de aktuelle tettstedene og ligger heller ikke innenfor 45 minutters reisetid til noen av disse tettstedene.

Ved siste årsskifte var det 633 100 innvandrere og 126 100 norskfødte med innvandrerforeldre i Norge. Disse har bakgrunn fra over 200 ulike land. Innvandrere fra Polen er den klart største innvandrergruppen. De 84 000 polske innvandrere utgjorde 13 prosent av landets innvandrere. Det er dermed nesten like mange polske innvandrere i landet som det er innbyggere i Kristiansand kommune. Nest største innvandrergruppe er svensker med 36 400 personer, mens tredje største gruppe er litauere med 32 900. De tre største innvandrergruppene er altså i hovedsak knyttet til arbeidsinnvandring.

28 prosent har flyktningbakgrunn

Antall norskfødte med innvandrerforeldre økte med 9 000 personer i løpet av 2013, fra 117 100 til 126 100. I denne gruppen var det fortsatt flest som hadde foreldre fra Pakistan, i alt 15 600. Det var 9 800 norskfødte med somaliske foreldre, og 8 200 som hadde foreldre fra Irak. De fleste i gruppen er unge. Hele 72 prosent var yngre enn 16 år per 1. januar 2014, og kun 6 prosent var 30 år eller eldre. Av alle barn født i Norge i 2013 hadde 18 prosent to innvandrerforeldre.

Ved inngangen til 2014 bodde det 179 500 personer med flyktningbakgrunn i Norge, de utgjorde 3,5 prosent av Norges befolkning og drøye 28 prosent av alle innvandrere. Den største gruppen med flyktningbakgrunn kommer fra Somalia, i alt 25 000 personer, etterfulgt av Irak og Iran (henholdsvis 20 500 og 13 600). Det bodde personer med flyktningbakgrunn i 409 av landets 428 kommuner, i 32 av kommunene utgjorde de en gruppe på 1 000

personer eller flere. Flest bodde i Oslo, der 44 600 hadde flyktningbakgrunn. Bergen og Trondheim hadde også et betydelig innslag av personer med flyktningbakgrunn, henholdsvis 9 600 og 6 000 personer.

Flest innvandrere bor i Oslo

Det bor innvandrere i alle landets kommuner, men det er klart flest innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre i hovedstaden – både relativt og absolutt. Oslo hadde 151 700 innvandrere og 45 900 norskfødte med innvandrerforeldre ved inngangen til 2014, 31 prosent av folketallet. Det er også høy innvandrerandel i flere av de andre kommunene rundt Oslo (se figur 4).

Sentralisering, men befolkningsvekst i alle fylker

I Norge, som i de fleste andre land i verden, flytter folk fra landsbygda til sentrale strøk. Denne sentraliseringen har pågått over lang tid, og det er ingen tegn på at denne trenden vil snu. I 2014 bodde 68 prosent av Norges befolkning i de 150 mest sentrale kommunene (se tekstboks for definisjon). Dersom vi går tilbake til 1980, var den tilsvarende andelen 61 prosent.

Samtidig har befolkningsveksten, som hovedsakelig er basert på økt innvandring, ført til at ingen fylker de siste årene har hatt nedgang i folketallet. Det var Akershus, Oslo og Rogaland som hadde den største veksten i 2013, på 1,7 prosent, mens den var lavest i Sogn og Fjordane, med en økning i folkemengden på 0,2 prosent.¹

¹ Avsnitt rettet 7. januar 2015.

Flere flyttinger over kommunegrensene

Det var stor innenlandsk flytteaktivitet i befolkningen i 2013. Antall innenlandske flyttinger over kommunegrensene økte til 235 000. Dette er det høyeste antallet noen gang, og 4 500 flere enn i 2012. Innenfor kommunene var det 432 100 flyttinger, 5 700 færre enn i 2012 og det nest høyeste noen gang.

Sentrale kommuner hadde i 2013 et innenlands flytteoverskudd på 7 050, en svak nedgang fra 2012. De resterende kommunene, som kan deles inn i noe sentrale kommuner, mindre sentrale kommuner og minst sentrale kommuner, hadde flyttetap samlet sett. Mindre sentrale kommuner hadde flyttetap på 2 200 i alt, større enn i 2012. De minst sentrale kommunene hadde omtrent det samme flyttetapet som i 2012, med 3 700 personer.

Sentraliseringen vises også i tallene for flytting mellom fylkene. Østfold og Akershus skilte seg ut med et samlet innenlandsk flytteoverskudd på 5 000 i forhold til resten av landet. Kort avstand og gode kommunikasjonsmuligheter til Oslo gjør disse fylkene attraktive å flytte til. Åtte av fylkene hadde innenlandsk flytteoverskudd.

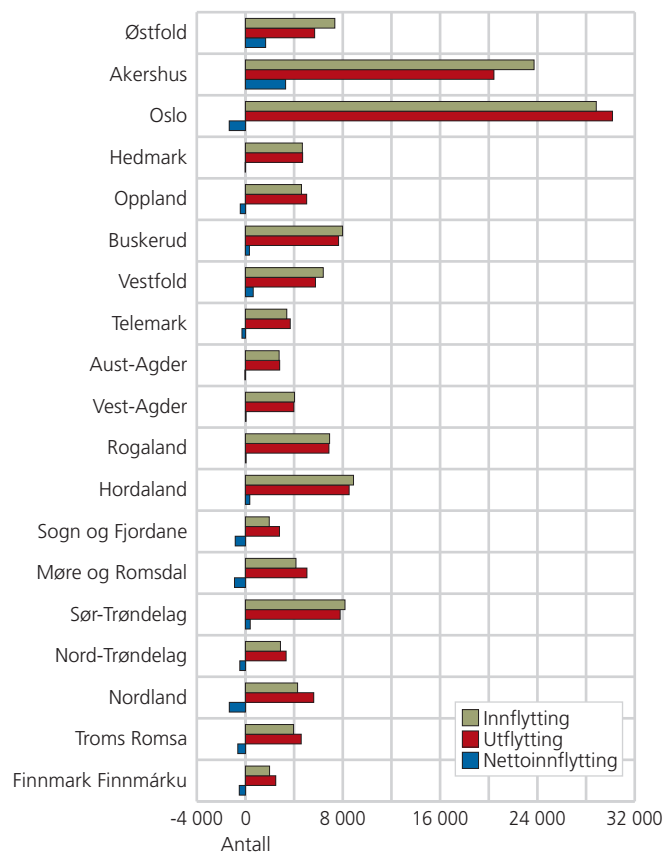
Det innenlandske flyttetapet var størst i Oslo og Nordland, med 1 300 flere utflyttinger enn innflyttinger i hvert av fylkene. En stor del av dem som flyttet fra Oslo, flyttet til Akershus. De som flyttet ut av Nordland, flyttet oftest adskillig lenger sammenlignet med dem som flyttet fra Oslo. I prosent av folketallet var flyttetapet størst i Sogn og Fjordane, deretter fulgte de tre nordligste fylkene (se figur 5).

Størst vekst i sentrale kommuner

Det er fire årsaker til befolkningsendringer i en kommune: innflytting, utflytting, fødsler og dødsfall. I 2013 gikk folketallet opp i 291 kommuner, mens det var nedgang i 131 kommuner. Av kommunene med størst økning i folketallet er samtlige enten større bykommuner, eller kommuner lokalisert i nærrområdet til disse (se tabell 1). Folkeveksten var størst i de fire største byene, størst i Oslo, etterfulgt av Bergen, Trondheim og Stavanger.

Verran kommune i Nord-Trøndelag hadde den klart største nedgangen i folketallet. Kommunen mistet 272 innbyggere i 2013, som tilsvarer 10 prosent i løpet av ett år. Nedgangen i folketallet skyldes ikke reell fraflytting, men at en større gruppe arbeidsinnvandrere, der de fleste aldri har bodd i Verran, ble registret bosatt i kommunen i Det sentrale folkeregister fordi deres arbeidsgiver har hovedkontor i kommunen. I 2013 gjorde en ny tolkning av regelverket i DSF at denne gruppen med innvandrere ble registret i den kommunen der de faktisk bor og arbeider.

Figur 5. Innenlandske flyttinger. Fylke. 2013

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 1. Kommuner med størst folkevekst og folkenedgang. Absolutte tall. 2013

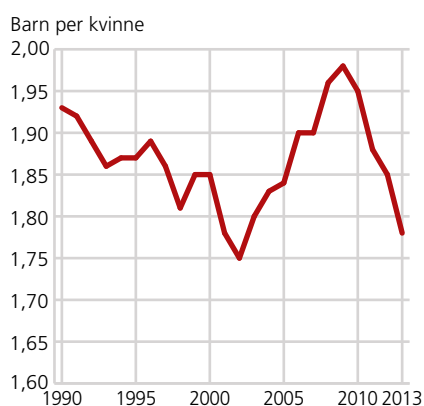
Størst folkevekst		Størst folkenedgang	
Oslo	10 497	Verran	-272
Bergen	3 999	Meløy	-91
Trondheim	2 343	Kragerø	-79
Bærum	1 911	Kvinnherad	-73
Sola	1 854	Nord-Odal	-72
Stavanger	1 563	Lesja	-69
Kristiansand	1 507	Trysil	-68
Tromsø	1 232	Hemnes	-67
Asker	920	Nord-Fron	-62
Fredrikstad	784	Nordre Land	-58

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Samlet fruktbarhetstall (SFT)

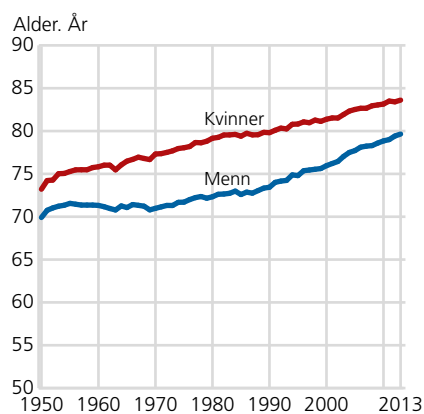
Mål på hvor mange barn en gjennomsnittskvinne vil føde i løpet av livet, gitt fødselsmønsteret det aktuelle året. Dersom man skal unngå nedgang i befolkningen, sett bort fra inn- og utvandring, må SFT være større enn 2,06. Dette omtales gjerne som reproduksjonsnivået.

Figur 6. Samlet fruktbarhetstall (SFT)

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Figur 7. Forventet levealder. Kvinner og menn

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Utenom Verran er nedgangen i folketallet størst i Meløy og Kragerø, med en nedgang på henholdsvis 91 og 79 personer. De andre kommunene med størst folkenedgang er i hovedsak lokalisert i innlandet og i Nord-Norge (se tabell 1).

Fruktbarheten går ned

Det ble født 59 000 barn i 2013, 2,1 prosent færre enn året før. Dette er det laveste siden 2007. Fruktbarheten, eller samlet fruktbarhetstall (SFT) var på 1,78 barn per kvinne (se tekstboks). Etter en kortere periode fra 2006-2010 med SFT tett oppunder 2,00 har tallet gått gradvis ned etter 2011 (se figur 6).

Det er til dels store regionale forskjeller i SFT i Norge, selv om fruktbarheten er synkende i alle fylkene bortsett fra Nord-Trøndelag og Finnmark, der den økte med henholdsvis 0,08 og 0,07. Nord-Trøndelag hadde høyest samlet fruktbarhetstall i 2013 – 2,03 – etterfulgt av Vest-Agder med 1,96. Oslo hadde lavest SFT i 2013, 1,67, mens Hedmark var det fylket som hadde størst nedgang.

Dersom man ser på de regionale forskjellene i fruktbarhet i et lengre tidsperspektiv, ser man at forskjellene er blitt betydelig mindre med årene. I 1968 var for eksempel forskjellen mellom fylkene som hadde størst avstand i fruktbarheten, Oslo og Finnmark, på 1,4 barn. I 2013 var forskjellen mellom fylkene 0,2 barn. Det er i hovedsak fruktbarheten i Finnmark som har gått ned i perioden, fra 3,4 i 1968 til 2,0 i 2013.

Menns levealder øker mest

Levealderen øker for begge kjønn. Gitt dødelighetsmønsteret for 2013 kan nyfødte jenter og gutter nå forvente å bli henholdsvis 83,6 og 79,7 år. Ved inngangen til 2014 var 3,2 prosent av alle menn og 5,5 prosent av alle kvinner over 80 år. Fortsatt lever kvinner lenger enn menn, men forspranget minker. Kjønnforskjellen i levealder var stort sett mellom 2 og 4 år frem til midten av 1950-tallet, men økte så raskt til nærmere 7 år på midten av 1980-tallet. Siden har forskjellen sunket til 4 år (se figur 7).

Ifølge OCED er forventet levealder (uavhengig av kjønn) høy i Norge, men det er flere land med en høyere forventet levealder som Sveits, Japan, Italia, Island, Frankrike, Australia og Sverige. Japanske kvinner ligger fortsatt på topp på denne eksklusive listen, med en forventet levealder på 86,4 år.

Mange bor alene

Det er nå 2 259 000 privathusholdninger i Norge. Det er mest vanlig å bo i en husholdning med to, og dernest med fire personer, men mange bor alene. Det er 896 000 enpersonhusholdninger i Norge. Det betyr at nær 40 prosent av husholdningene nå består av bare én person. Andelen har økt gradvis over lang tid. Mens bare 2 prosent bodde alene i 1920, var andelen 4 prosent i 1960 og 14 prosent i 1990. I dag bor 18 prosent av alle personer i Norge alene.

Oslo har høyest andel enpersonhusholdninger, over 52 prosent. 27 prosent av alle personer i Oslo bor alene. I 15 små kommuner, hvorav de fleste i Finnmark og ellers i Nord-Norge, bor det også bare én person i nær halvparten av husholdningene. Høyt på listen finner vi også Bergen og Trondheim med nær 45 prosent enpersonhusholdninger. 25 kommuner har en andel som er lavere enn 30 prosent. Kommuner med den laveste andelen enpersonhusholdninger finner vi hovedsakelig rundt de store byene.

De fleste eier sin egen bolig ...

Ifølge folke- og boligtellingsen i 2011 eide om lag 84 prosent av alle personer bosatt i privathusholdninger boligen de bodde i. Av disse bodde om lag 12 prosent i en bolig eid gjennom et borettslag eller aksjeselskap. Eierandelen var størst blant personer bosatt i de mest etablerte husholdningene, det vil si par med store barn og familier med voksne barn (se figur 8).

Blant fylkene er det Oslo som hadde lavest andel husholdninger som eide boligen, med 76 prosent. Det er særlig andelen selveiere som var lav i Oslo. Tallene viser en klar sammenheng mellom husholdningstype og eierstatus. Sentralt i de store byene er det mange som bor i små husholdninger, og det er også her andelen som leier boligene, er størst. Akershus var fylket med høyest andel personer som bodde i eid bolig (87 prosent).

... mens innvandrerne leier

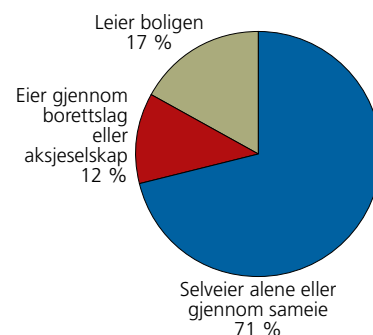
En naturlig konsekvens av befolkningsvekst og at husholdningene blir stadig mindre, er økt behov for boliger. Siden folkeveksten i Norge i hovedsak skyldes innvandring, er det interessant å se på innvandrernes tilknytning til boligmarkedet.

Innvandrere leier bolig i langt større grad enn dem som ikke har innvandret. 59 prosent av innvandrerne eier bolig eller borettslagsleilighet. Dersom man ser bak tallene, er det særlig to markante trekk. For det første øker andelen eiere proporsjonalt med hvor lenge man har bodd i Norge. For det andre er det store forskjeller knyttet til landbakgrunn (se figur 9).

Personer med somalisk landbakgrunn er gruppen som har flest bosatte med flukt som den vanligste innvandringsgrunnen. 15 prosent av denne gruppen som har bodd i Norge i inntil fire år, bor i en eid bolig. For svensker og polaker, som er de to største gruppene av arbeidsinnvandrere, er tilsvarende tall henholdsvis 36 og 44 prosent.

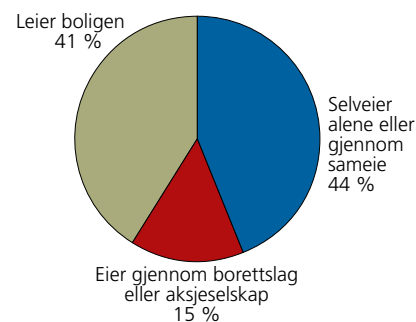
Dersom man ser på personer med bakgrunn fra de samme tre landene som har bodd i Norge fem år eller mer, har andelen eiere kun økt til 26 prosent for somaliere. Andelen for personer med bakgrunn fra Polen har økt til 68 prosent, mens 80 prosent av alle svensker bor i eid bolig. Personer fra Somalia kommer til landet som en følge av flukt eller familiegjenforening. For denne gruppen tar det ofte lengre tid å tilegne seg kompetanse på områder som språk, kulturforståelse og annen kunnskap som øker mulighetene for integrasjon i arbeidsmarkedet. Det å ha en fast inntekt er avgjørende for å kunne eie egen bolig.

Figur 8. **Personer i privathusholdninger, etter eierstatus. Hele landet. 2011**

Kilde: Folke- og boligtellingsen 2011, Statistisk sentralbyrå.

Figur 9. **Innvandrere i privathusholdninger, etter eierstatus. Hele landet. 2011**

Kilde: Folke- og boligtellingsen 2011, Statistisk sentralbyrå.

Flere tall og årganger

For [flere tall se indikatortabellen](#), nå publisert kun i nettutgaven av Samfunnspeilet.